

lepa težavna Finžgerjeva žaloigra »Mat«, ki se je na novoga leta dan ponovila. Na praznik sv. Treh kraljev pa se je igrala na odru izobraževalnega društva petdejkanka »V Marijnem varstvu« in dodala šalivka »Krompir v uniformi«. Vmes je zapel domači pevski zbor. Res nam lahko nudijo naši mladi lepe reči, ako le hočejo. Vsem iskrena hvala! — Izobraževalno društvo ima na Svečnico po večernicah svoj redni občni zbor in priredi takrat tudi tombolo. Vsi člani društva in prijatelji izobrazbe prav mjudno vabljeni na shod in srečolov! — V preteklem letu je bilo 52 rojencev, umrlo jih je 33, sami živeti so se zbal in rajši stopili v jarem sv. zakona 23 parov. Za župnijo je bilo proti koncu ravno preteklega leta posebno žalostno in čudno, da je neusmiljena smrt zamahnila zapored po treh mladeničih, ki so bili vsi posebno pridni in priljubljeni in vsi trije bodoči gospodarji, tako da vmes razun enega otroka ni bilo nobenega mladiča; to so bili Jakob Zupanc iz Loke, Anton Volarič iz Račice in Gregor Morinc iz Poljane. Naj jim cveti srečna mladost v večnosti!

Guštajn. Svoj 50. letni občni zbor je imela včeraj popoldan tukajšnja požarna bramba v navzočnosti 70 izvršujočih članov. Vseh članov je: izvršujočih 118, podpornih 38 ter častnih 15. Od vseh, ki so pri ustanovitvi društva pristopili, je med živimi samo še tukajšnji posestnik Filip Krajger. Za 40letno članstvo je bilo odlikovanih 6, za 25letno pa 15 članov. Po blagajniškem poročilu je imelo društvo leta 1927 dohodkov 8544 Din, izdatkov pa 6022 Din, obresti naložbe 178 D, tako da je prebitka 2700 Din, ki je večinoma naložen v tukajšnji hranilnici. Za motorno brizgalno nabira tudi društvo, ima že precejšnjo svoto skupaj, pa je še veliko premalo, upamo, da se dobijo dobra srca, ki bodo pomagala, da se kmalu uresniči želja društva. G. Jurij Safer, ki je bil do sedaj načelnik društva, je radi bolehavosti odložil to službo in je bil za načelnika izvoljen g. Ivan Schmutzer, za poveljnika gosp. Franc Kavc, za poveljnikovega namestnika Ivan Verčko. Sestava novega načelstva in odbora jamči, da se bo delo v društvu tako brezhibno nadaljevalo, kakor do sedaj. Grajati pa moramo, da se še vedno rabijo tuji strokovni izrazi, akoravno bi bi že čas, da se to odpravi. Gasilska zveza ima gotovo navodila za gasilsko terminologijo. Na pomoč!

Hriberski:

Pred 50 leti.

(Konec.)

Le polagoma se je tam pa tam že pojavila petrolejka. Pripomnim, da gre tu za kmetso življenje, mestu in boljšim hišam brezdomno petrolej ni bil tuja snov. Prvi vzorec te splošne dobrote je prinesel k kmetu Trbosu na Pohorju star drvar Štogler z opazko, da je nove vrste žganjica, jo poda tovarišu — žganjebatcu. Nagovorjeni res napravi krepak požirek. Pa prešine strah prvega kot zadnjega, slutila sta v tekočini morebitni strup. Do nesreče sicer ni prišlo, najbolj presladkan požirek pa tudi ni bil.

Kmet, kmet na polju je v označeni dobi »švical« še bolj nego danes. Z lesenim plugom je ril po njivi, snopje pa ubijal s cepcem, da je kar koža pokala na roki. V suho prst je še šlo, naj pa je bila mokra pomlad, tedaj je nosil pol njive na lemežih. Izjemno težavo pa je ta neroda delala po kamenitih njivah, hip na hip se je kaj potrla. V našo okolico je prej našla pot slamoreznica (nabavil si jo je ugleđen in podjeten kmet Vinšek), zatem pa

smo šele dobili železni plug. In jesen brez modernih mlatilnic, le predstavite si jo! Pokali so cepci pozno v noč, udarjali so v rano jutro, zloga snopja pa se je navzlic vsej marljivosti le prav polagoma umikala mlatičem izpod nog. A moralo je tako tudi uspevati, ker niso znali odpomoči. Kako bister duh nadkrili človeško moč, nudi vzgled dandanašnji napredek, ko se mlati na stroje, ponekod celo na parni ali električni pogon. Pri nas se sicer ponajveč še tudi danes obratuje mlatilnica s človeško silo, ipak pa se v par urah dovrši kot nekdanj več dni.

Da se ta trud in mar hlapcem in deklam nekoliko poplača, so v ta namen dobivali od gospodarjev velike pšenične hlebe, takomenovane šentjernejske hlebe. Razven ob mlatvi so bili s sličnimi kruhi obdarovani še k Božiču, k Veliki noči, k Binkoštim in Vsem svetnikom; nekaj od tega je še tudi danes v običaju. Mnogi viri pojasnjujejo, da je baje nekdanj bilo na splošno več kruha, kot ga imamo danes. Ob vsaki domači peki je dobival sleherni član družine po en mali hlebec »štroc«, za malice pa so jim rezali obilne kose, imenovane »štukle«. Ne sliši se redko med narodom: »Imeli smo mnogo beračev, izginili so berači in božji loni, ž njimi pa je izginil tudi kruh.«

Še prav posebno so častili teritev. Kuhinja je v ta prilog znatno preustrojila lice, razven svinjetine so se kuhali tudi štrukli, za nameček pa so se še terice, tu in tam z okusnimi kolači ali imenitnimi krofelci posladkale. Tega danes več ni, sploh se z lanom malo pečajo. Teric, kakor sploh poslov je bilo na izbero. Hiša, ki vzdržuje danes po enega hlapca in po eno dekle, je držala nekdanj po tri moške in tri do štiri ženske moči. Iz navedenega posnamemo, da je nekdanj ljudstvo veliko manj drvelo za mestnim mamonom, vsem pa je zadovoljnost postregla z zadostnim kruhom, kmetso ljudstvo je ostajalo svojemu stanu zvesto, v odmeno pa mu je ostala tudi sreča zvesta, če že tud i ne v zlatu in srebru, pa vsaj v zado voljnosti in blagem miru, ki ga danes prepogosto pogrešamo. Čemu je bilo nekdanj več kruha? Odgovor je prav enostaven. Čuje se, da so takrat njive mnogo bolj gnojili, vrh tega se je pažnja obracala na prvi pogoj sigurnega uspeha, nam reč na pravočasno in čisto oplevanje. Ker niso poznali čistilnic, so si semensko zrno po zimi lepo prebrali in so imeli lepšo setev, kakor se pri nas tuintam vidi.

Morda so bile boljše letine, kot so sedaj. Res se pripoveduje o izredni rodovitnosti nekaterih let, a tudi brez slabih niso prošli. Čul sem, da je neki pomlad o Binkošti padlo po planinah toliko snega, da so morali živino gnati v dolino in to za dalje časa. Več verjamem onim, ki trdijo, da krivda tiči v tem, ker svet postaja brezveren, torej mu tudi Bog svoj blagoslov odteguje. Nekdanj si o glavnih praznikih videl kmetiča hoditi po polju, kropeč njive z blagoslovljeno vodo, ali pa na Sv. Tri Kralje vtikati križe iz blagoslovljenega lesa v znak, da ves svoj up stavi v višjo moč in varstvo v prepričanju: »Kdor prosi, se mu bo dalo.« In danes?

Tudi postnemu času se je obilno zadostilo; čast jim! Le en običaj smatram kot nepravilnost. Pripoveduje se o navadi, da

so ostanke od jedi od pustnega večera shranjevali do Velike noči. Ta škodljiva plesnoba se je potem pregreta postavila na Veliko noč kot prva jed na mizo. Seveda osebe s slabšim želodcem tega niso prenesle. V tem oziru je novejši čas bolj razsoden, vse kar je prav. Ne mislim pa s tem postu najmanj jemati svetosti, ne morem pa se temu ogniti v opisu običaja. — V pojasnilo običajev nekaterih kmetso slojev v postnem oziru vam pa postavim lasten doživljaj. Neko postno sredo si mimogrede iz dela utrgam par jagod, bilo je že po 10. uri. Slučajno vidi to domača hčerkica, 12letno dekletce, in veste, kaj mi je povedala? »Da me bode mami zatožila, čemu sem post prelomil.« Hm, hm, v tebi je pa dosti vere, prav imaš, dekle, sem si rekel; tudi sram me je bilo.

Poglejmo si slednjič še hleve in živino. Mnogo lepih parov volov je delalo gospodarju veselje, prišlec pa vzgled njegove marljivosti. Zlasti ovc se je nekdanj veliko več redilo. Ponekod sta bila dva pastirja, prvi je gleštal govedo, drugi ovce. Danes ovčjereja pri nas pojema, sicer pa ovce še nahajamo, pa v dokaj manjšem številu. Kdor pa je imel konja, imel je čvrstega, lepo povitega. V konjsko negovanje niso poznali vsemogočih lekov in tekov kot jih danes uporabljajo, ipak pa so imeli lepe živali. Običajno je konjar nasmukal meseca junija koprivinega perja, poleg še trpotecevega perja ter oboje posušil. K temu je nakopal koreninice od neke nizkorastle, špicoperne trave z imenom Teufelsbuss. Ta trojka se je predevala v prašek, ki so ga vsako jutro dajali konjem. Baje s povoljnim uspehom, pravijo. Vrh tega se z živadjo ni smelo šintariti kot se ponekod, žival je tudi iz mesa in krvi, ne pa kakšna neobčutljiva klada.

Pri govedu so uvaževali, naj se teleta, rojena v prestopnem letu, nikakor ne izreajo. Kot vzrok se je navajal, da žival ženskega spola, rojena v prestopnem letu, težko povrže. Ali je kaj na tem ali ni, si napravi sodbo sam. S tem v soglasju je bil in je deloma še »urok«. Ako pogledaš mlado žival, ne smeš se ji čuditi, kako lepa da je, nasprotno: opluvaj jo, je kmetso vera.

Bodi ta sličica spominek na prošle čase, mnogo navedenega je že izginilo iz spomina.

Poravnajte naročnino za „Slov. Gospodaria“!

Tajnost, potom katere vzdržujete Vaše telo sveže do visoke starosti, obstoji samo v pravi negi telesa in lepote. Vaše lice bo mladeniško sveže, Vaša koža gibka, Vaši lasje bujni in lepi, celo Vaše telo elastično in zdravo, odstranili boste solnčne pege, mozolje in vse druge napake kože, ako boste za dnevno nego telesa rabili: 1. Fellerjevo Elsa-pomado za zaščito lica in kože. 2. Močno Fellerjevo Elsa pomado za nego las. 3. Fellerjeva Elsa mila zdravja in lepote (lilijino-mlečno, rumenjakovo, glicerino, boraksovo, katranovo in Elsa milo za britje). Za poskus dva lončiča enovrstne ali po eden lončič od obeh Elsa pomad 38 Din, nadalje 5 komadov Elsa mila za 52 Din razpošilja lekarnar Eugen V. Feller, Stubica Donja, Elsa trg 341, Hrvatska.